



DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

Kraków, dnia 30 lipca 1934 r.

TREŚĆ:

Pozycja.	Str.
76. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydane w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów o kwalifikowaniu nauczycieli	182
77. Opłaty szkolne w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli	189
78. Opłaty szkolne w państwowych szkołach zawodowych	194
79. Opłaty za egzaminy dla eksternów w państwowych szkołach zawodowych . .	199
80. Przepisy rachunkowo-kasowe dla Dyrekcyj państwowych gimnazjów, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, rolniczych, sztuk zdobniczych i przemysłu artystycznego oraz szkół specjalnych	201
81. Pogadanki w szkołach	209
82. Odcinkowe bilety miesięczne szkolne	210
83. Ulgi kolejowe dla uczniów szkół zawodowych doksztalających	211
84. Kierownictwo pedagogiczne hufca szkolnego, prowadzenie gier i zabaw oraz wynagrodzenie za te zajęcia	211
85. Automatyczne przesunięcia do wyższych grup uposażeniowych	212
86. Wybór i zmiany podręczników szkolnych w publicznych szkołach powszechnych, w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących oraz w szkołach prywatnych ogólnokształcących	213
87. Konkursy	215
88. Komunikaty	215
89. Dział nieurzędowy:	
Wycieczki geograficzne z pierwszą klasą gimnazjalną w najbliższej okolicy Kielc	216

**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO ¹⁾**

z dnia 14 czerwca 1934 r.

**wydane w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów
o kwalifikowaniu nauczycieli.**

Na podstawie art. 18, 19 i 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 104, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660), zarządzam co następuje:

§ 1. Karty kwalifikacyjne według wzoru Nr. 1, ogłoszonego jako załącznik do rozporządzenia niniejszego, prowadzi się dla nauczycieli stałych i tymczasowych.

Użyte w poszczególnych postanowieniach rozporządzenia niniejszego ogólne miano nauczycieli odnosi się również do kierowników i dyrektorów.

§ 2. Karty kwalifikacyjne prowadzą:

1) inspektor szkolny — dla nauczycieli i kierowników wszystkich szkół bezpośrednio mu podległych, oraz wychowawczyń i kierowniczek przedszkoli.

2) kurator (Wojewoda Śląski, Kurator Liceum Krzemienieckiego) — dla dyrektorów i kierowników oraz nauczycieli szkół bezpośrednio mu podległych.

3) Minister — dla dyrektorów i kierowników oraz nauczycieli szkół bezpośrednio mu podległych.

§ 3. Karta kwalifikacyjna obejmuje okresowe i sporadyczne oceny kwalifikacyjne nauczyciela.

Materiał do sformułowania opinii i ustalenia oceny zawiera arkusz spostrzeżeń. Podstawy sformułowania opinii i ustalenia oceny określi instrukcja.

§ 4. Arkusz spostrzeżeń według wzoru Nr. 2, ogłoszonego jako załącznik do rozporządzenia niniejszego, obejmuje spostrzeżenia o pracy nauczyciela za jeden okres kwalifikacyjny.

Spostrzeżenia te, odnoszące się do jakości i skuteczności pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, wpisują osoby, powołane do sprawowania nadzoru służbowego nad nauczycielem.

¹⁾ Przedrukowane z Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 490.

Arkusz spostrzeżeń przechowywany jest w ciągu okresu kwalifikacyjnego przez osobę, powołaną do sprawowania nadzoru bezpośredniego, a po ustaleniu oceny, stanowi załącznik karty kwalifikacyjnej.

§ 5. Jako osoby, powołane do sprawowania nadzoru bezpośredniego, wydają opinię:

1) kierownik szkoły — o nauczycielach publicznych szkół powszechnych II i III stopnia i szkół I stopnia o 2 nauczycielach, a kierowniczka przedszkola — o wychowawczyńach,

2) podinspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego), bądź inspektor szkolny — o nauczycielach publicznych szkół powszechnych I-go stopnia o 1 nauczycielu, wychowawczyńach przedszkoli, gdy niema kierowniczki przedszkola, kierownikach publicznych szkół powszechnych i kierowniczkach przedszkoli,

3) dyrektor lub kierownik — o nauczycielach szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi (Wojewodzie Śląskiemu, Kuratorowi Liceum Krzemienieckiego) lub Ministrowi,

4) wizytator szkół — o dyrektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi,

5) naczelnik wydziału w kuratorjum — o nauczycielach p. o. instruktorów okręgowych,

6) Kurator Liceum Krzemienieckiego — o dyrektorach i kierownikach szkół bezpośrednio mu podległych,

7) ministerjalny wizytator szkół, bądź wyznaczony przez Ministra urzędnik — o dyrektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi,

8) naczelnik wydziału w Ministerstwie — o nauczycielach p. o. instruktorów ministerjalnych.

§ 6. Jako osoby powołane do sprawowania nadzoru pośredniego wydają opinię i ustalają ocenę:

1) podinspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego), bądź inspektor szkolny — o nauczycielach publicznych szkół powszechnych i wychowawczyńach przedszkoli, o których pierwszą opinię wydał kierownik szkoły, bądź kierowniczka przedszkola,

2) inspektor szkolny — o nauczycielach i kierownikach publicznych szkół powszechnych oraz wychowawczyńach i kierowniczkach przedszkoli, o których pierwszą opinię wydał podinspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego),

3) wizytator szkół — o nauczycielach i kierownikach publicznych

szkół powszechnych, oraz wychowawczyniach i kierowniczkach przed-
szkolei, o których pierwszą opinię wydał inspektor szkolny,

4) wizytator szkół — o nauczycielach szkół podległych bezpośrednio
kuratorowi,

5) Kurator Liceum Krzemienieckiego — o nauczycielach szkół bezpo-
średnio mu podległych,

6) naczelnik wydziału w kuratorjum — o dyrektorach i kierownikach
szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi,

7) kurator okręgu szkolnego — o nauczycielach p. o. instruktorów
okręgowych,

8) ministerjalny wizytator szkół, bądź wyznaczony przez Ministra
urzędnik — o nauczycielach szkół podległych bezpośrednio Ministrowi,
oraz — o dyrektorach i kierownikach szkół podległych bezpośrednio Ku-
ratorom Liceum Krzemienieckiego,

9) naczelnik wydziału w Ministerstwie — o dyrektorach i kierowni-
kach szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi,

10) dyrektor departamentu — o nauczycielach p. o. instruktorów
ministerjalnych.

§ 7. Osoba, uprawniona w myśl §§ 5 i 6, nie może jednak wydać opinii,
bądź ustalić oceny o swoim małżonku, krewnym wstępnym lub zstęp-
nym, przysposabiającym albo przysposobionym, krewnym w linii bocznej
lub powinowatym, licząc pokrewieństwo do trzeciego, a powinowactwo
do drugiego stopnia.

Tak o wymienionej w poprzednim ustępie, jako też każdej innej prze-
szkodzie w wydaniu opinii bądź ustaleniu oceny zawiadomić należy bez-
zwłocznie swoją władzę służbową, która do wydania opinii, bądź ustale-
nia oceny, upoważni inną osobę.

§ 8. Opinie wydaje się normalnie w ostatnich 3 miesiącach 2-letniego
okresu kwalifikacyjnego, a w innych przypadkach doraźnie.

W tym celu osoba, właściwa w myśl § 5, biorąc za podstawę spostrze-
żenia, poczynione w ciągu okresu kwalifikacyjnego, formułuje swoją opi-
nię i przesyła wraz z arkuszem spostrzeżeń osobie, uprawnionej do ustale-
nia oceny, na dwa miesiące przed końcem okresu — przy ustaleniu oceny
okresowej, a w ciągu tygodnia od otrzymania polecenia wydania opinii —
przy ustaleniu oceny sporadycznej.

§ 9. Osoba, uprawniona do ustalenia oceny, po otrzymaniu arkusza
sposrzeżeń i opinii osoby, powołanej do sprawowania nadzoru bezpośred-

niego, na podstawie tej opinii, spostrzeżeń o pracy nauczyciela i własnego mniemania ustala ocenę i wpisuje ją do karty kwalifikacyjnej.

Osoba, uprawniona do ustalenia oceny, nie jest skrepowana pierwszą opinią; jeżeli jednak osoba, powołana do sprawowania nadzoru bezpośredniego, wydała o nauczycielu opinię niedostateczną, to osoba, uprawniona do ustalenia oceny, powinna w razie wątpliwości co do słuszności pierwszej opinii, zwizytować nauczyciela i na tej dopiero podstawie ustalić ocenę.

§ 10. Ocena kwalifikacyjna jest:

- a) dobra, jeżeli jakość i skuteczność pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, wybija się ponad przeciętny poziom;
- b) dostateczna, jeżeli jakość i skuteczność pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, odpowiada wymaganiom, lecz nie wybija się ponad przeciętny poziom;
- c) niedostateczna, jeżeli jakość i skuteczność pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, jest niewystarczająca.

§ 11. Nauczyciel ma prawo przeglądać: a) swoją kartę kwalifikacyjną i b) arkusze spostrzeżeń oraz czynić z nich odpisy.

§ 12. O ile ocena kwalifikacyjna nauczyciela ustalona została jako niedostateczna, władza, przy której urzęduje osoba, uprawniona do ustalenia tej oceny, przesyła nauczycielowi orzeczenie pisemne z podaniem motywów.

§ 13. Rozstrzygnięcie odwołania od orzeczenia w sprawie niedostatecznej oceny kwalifikacyjnej decyduje ostatecznie o stopniu oceny za dany okres kwalifikacyjny; należy je podać do wiadomości nauczyciela na piśmie i zanotować w karcie kwalifikacyjnej.

§ 14. Ocenę kwalifikacyjną okresową ustala się dla każdego nauczyciela raz na dwa lata.

Okresowe oceny kwalifikacyjne ustala się dla nauczycieli stałych w miesiącu grudniu każdego parzystego roku kalendarzowego (1934, 1936 i t. d.), a dla nauczycieli tymczasowych w ostatnich trzech miesiącach każdego dwuletniego okresu służby, liczonego od dnia mianowania.

§ 15. Z inicjatywy władzy lub na prośbę nauczyciela może być wydana sporadyczna ocena kwalifikacyjna. Sporadyczna ocena kwalifikacyjna wydana być może nauczycielowi po upływie co najmniej 5 miesięcy od chwili jego mianowania, bądź wydania mu ostatniej oceny okresowej.

§ 16. Nauczycielom, którzy z powodu choroby, urlopu i t. p. nie peł-

ni i obowiązków nauczycielskich nieprzerwanie co najmniej rok przed upływem danego okresu kwalifikacyjnego, nie należy ustalać okresowej oceny kwalifikacyjnej. W tych przypadkach do karty kwalifikacyjnej wpisać należy: „za okres z powodu niekwalifikowany“.

Postanowienia ustępu poprzedniego nie stosuje się do nauczycieli, pełniących za urlopem obowiązki nauczycielskie w szkołach niepaństwowych (prywatnych). Nauczyciele ci podlegają w tym czasie ocenie kwalifikacyjnej, a sposób jej ustalania określi oddzielne zarządzenie.

§ 17. Jeżeli nauczyciel w ciągu okresu kwalifikacyjnego zmieni miejsce służbowe tak, że do wydania o nim opinii bądź ustalenia oceny będą powołane inne osoby, należy na starym miejscu służbowym wydać mu sporadyczną ocenę kwalifikacyjną.

Jeżeli ze względu na zmianę miejsca służbowego nauczyciela do prowadzenia jego karty kwalifikacyjnej będzie właściwa inna władza szkolna, to władza, która do tego czasu prowadziła kartę kwalifikacyjną, przesyła ją, po wydaniu sporadycznej oceny kwalifikacyjnej, wraz z załącznikami władzy, właściwej ze względu na nowe miejsce służbowe nauczyciela.

§ 18. Oceny kwalifikacyjne za okres do końca 1934 roku ustalić już należy w trybie i terminie, przewidzianym rozporządzeniem niniejszem. Przy wydawaniu tych opinii i ustalaniu ocen opierać się należy na spostrzeżeniach, wpisanych do dotychczasowych wykazów kwalifikacyjnych.

We wszystkich przypadkach, w których, wobec wygaśnięcia poprzednich przepisów, nie zostały załatwione odwołania nauczycieli od niedostatecznej oceny, należy ustalić na podstawie przepisów niniejszych ocenę kwalifikacyjną za okres do końca roku 1934 łącznie z okresem, za który wydana była ocena niedostateczna.

§ 19. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc wszelkie przepisy w sprawach, unormowanych tem rozporządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

W. Jędrzejewicz.

(Strona 1). **Załączniki** do rozp. Min. W. R. i O. P.
z dnia 14 czerwca 1934 r. (poz. 490).

Wzór Nr. 1
do § 1.

KARTA KWALIFIKACYJNA

I. Imię i nazwisko nauczyciela

Stanowisko i tytuł
służbowy

Szkoła i miejsce-
wość

II. Daty przejrzenia karty przez nauczyciela.

Data	Podpis	Data	Podpis	Data	Podpis	Data	Podpis

Pięczęć urzędowa.

Podpis urzędnika, który założył kartę:

(Strona 2 i 3).

a	b	c	d	e	f	g
Nr. porz. oceny	Data wyda- nia oceny	Charakter oceny (okresowa lub spo- radyczna, z czyjej inicjatywy i za jaki okres)	Sto- pień oceny	Podpis i stano- wisko służbowe wpisującego ocenę	Nr. i data orzeczenia o ocenie niedosta- tecznej	Rozstrzyg- nięcie od- wołania (Władza, Nr., data, streszczenie)

UWAGA: Poszczególne oceny wraz z ewentualnymi zapiskami w rubrykach
f. g. należy oddzielać poziomą linją.

ARKUSZ SPOSTRZEŻEŃ

(Imię i nazwisko)

(Stanowisko — tytuł służbowy)

(Szkoła i miejscowość)

Data	Treść spostrzeżeń	Podpis i stan. służb. wpisującego spostrzeżenia

UWAGA: Poszczególne spostrzeżenia należy oddzielać poziomą linią.

(Strona 2, 3 i 4).

Data	Treść spostrzeżeń	Podpis i stan. służb. wpisującego spostrzeżenia

UWAGA: Poszczególne spostrzeżenia należy oddzielać poziomą linią.

77.

Nr. O. O. R. 15662/34.

Kraków, dnia 25 czerwca 1934 r.

Do

**Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących oraz państwowych zakładów kształcenia nauczycieli w Okręgu
w sprawie opłat szkolnych.**

Zawiadamiam, że p. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 14 czerwca 1934 r. (I. R. 4547/34) z mocą obowiązującą od dnia 20 sierpnia 1934 r. zarządził pobieranie następujących opłat szkolnych:

I. W państwowych szkołach średnich ogólnokształcących i klasach gimnazjalnych utworzonych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli.

1. Taksa za egzamin wstępny do klasy pierwszej lub wyższej	10.— zł
2. Taksa za egzamin wstępny z różnicy programów	10.— „
3. Taksa za egzamin prywatny, zdawany w państwowej szkole średniej (w okręgach, w których te egzaminy istnieją)	10.— „
4. Taksa za egzamin dojrzałości w szkołach średnich państwowych i prywatnych	12.— „
5. Taksa za pełny egzamin dojrzałości dla eksternów	60.— „
6. Taksa za uzupełniający egzamin dojrzałości dla eksternów	15.— „
7. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego	5.50 „
8. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa dojrzałości	11.— „
9. Taksa administracyjna roczna dla uczniów wstępujących po raz pierwszy do państwowej szkoły średniej	220.— „ 223.— „

II. W państwowych zakładach kształcenia nauczycieli (seminarja nauczycielskie, kursy nauczycielskie, pedagogja, wyższe kursy nauczycielskie, seminarja ochroniarskie, szkoły ćwiczeń przy tych zakładach), oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych.

10. Taksa za wydanie duplikatu świadectwa rocznego lub półrocznego, jak również duplikatu złożenia części egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych	5.50 zł
11. Taksa za wydanie duplikatu: świadectwa dojrzałości, dyplomu na nauczyciela szkoły powszechnej, świadectwa ukończenia seminarjum ochroniarskiego, świadectwa egzaminu uzupełniającego względnie pełnego egzaminu dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, świadectwa praktycznego egzaminu na nau-	

uczyciela publicznych szkół powszechnych, świadectwa z wyższego kursu nauczycielskiego	11.— zł
12. Taksa za pełny egzamin na dyplom nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów	60.— „
13. Taksa za uzupełniający egzamin na dyplom nauczyciela szkół powszechnych dla eksternów	40.— „
14. Taksa za egzamin dla czynnych a niewykwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych:	
a) z jednej grupy przedmiotów lub z jednego przedmiotu artystyczno-technicznego	10.— „
b) z dwóch grup zdawanych łącznie	15.— „
c) z trzech grup zdawanych łącznie	20.— „
d) z czterech i więcej grup zdawanych łącznie	25.— „
15. Taksa za egzamin na świadectwo praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznych szkół powszechnych	60.— „
16. Taksa za egzamin eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawany w całości w jednym terminie	40.— „
17. Taksa za jedną część egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich	20.— „
18. Taksa za dwie części egzaminu eksternów na wyższych kursach nauczycielskich zdawane łącznie	30.— „
19. Taksa administracyjna roczna	80.— „

U w a g a : Opłaty w Państwowym Instytucie Robót Ręcznych, Państwowym Instytucie Nauczycielskim, Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej i na Państwowym Wyższym Kursie Nauczycielskim (grupa robót ręcznych) normuje oddzielne zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

III. Taksy wymienione w punktach 1, 2 i 3 powinny być uiszczone za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe szkoły przed przystąpieniem ucznia (nicy) do egzaminu. Taksy te, wzięte łącznie, Dyrekcje szkół rozdziela pomiędzy egzaminatorów, jako wynagrodzenie za udział w egzaminach; sumy uzyskane od uczniów z tego tytułu powinny być podawane w liście wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

IV. a) Takse, wymienioną w punkcie 4, za egzamin dojrzałości uczniowie szkół państwowych wpłacają na konto czekowe szkoły do dyspozycji Dyrekcji, zaś Dyrekcje szkół niepaństwowych zebrane taksy wpłacają do P. K. O. na właściwe konta Izby Skarbowych, względnie Kas Urzędów Skarbowych, na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna“.

b) Dyrekcje szkół zarówno państwowych jak i niepaństwowych przesyłają Kuratorjum wykazy uczniów (nic), od których taksy te zostały po-

uzyskały, a Dyrekcje szkół niepaństwowych dołączają dowód wpłacenia łącznej kwoty.

c) Taksy, wymienione w punktach 5 i 6, eksterni wpłacają bezpośrednio na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna“ za pośrednictwem P. K. O. na konto ciekowe Izby Skarbowej lub Kasy Urzędu Skarbowego.

d) Taksy, wpłacone przez uczniów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 4, 5 i 6 i to tylko w tym wypadku, gdy uczeń (ekstern) z powodu zasłabnięcia lub choroby powstałej po wpłaceniu taksy, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskim, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczony nie zostanie. Zwrotu taks dokonywują Kuratorja Okręgów Szkolnych we własnym zakresie działania.

V. Taksy, wymienione w punktach 7, 8 10 i 11, stanowią dochód Skarbu Państwa i powinny być wpłacane przez zainteresowanych znaczkami stemplowymi wartości nominalnej 5 i 10 zł., które Dyrekcja szkoły nakleja na wydany duplikacie i kasuje.

VI. Taksy, wymienione w punktach 12, 13, 14, 15, 16, 17 i 18 są przeznaczone na wydatki związane z przeprowadzeniem egzaminów i na wynagrodzenie egzaminatorów. Zasady podziału taks są określone w regulaminach odpowiednich egzaminów.

VII. a) Dochód z taks, wymienionych w punktach 4, 9 i 19, Dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonych przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego rocznych planach finansowo-gospodarczych.

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody większe od zatwierdzonych wydatków, przelewają nadwyżki za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta Izb Skarbowych, względnie na konta Kas Urzędów Skarbowych na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna“.

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody mniejsze od zatwierdzonych wydatków, otrzymują z Kuratorjum Okręgu Szkolnego brakujące sumy w formie dotacyj.

b) Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum otrzymywanych z powyższych taks normują przepisy rachunkowo-kasowe, wydane przez Ministerstwo W. R. i O. P.

VIII. Od taks, wymienionych w punktach 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 i 18, oraz od różnicy między takszą dla uczniów dawnych i nowowstępujących w kwocie zł. 3 (punkt 9) nikt zwolnionym być nie

może. Zwolnień można udzielać jedynie od taksy za egzamin dojrzałości eksternów i od taksy administracyjnej.

Od taksy za pełny egzamin dojrzałości eksternów mogą być zwolnieni w połowie kandydaci zupełnie niezamożni oraz dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, a także i sami funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi.

Całkowicie zwolnieni od tej taksy mogą być wyjątkowo kandydaci zupełnie ubodzy i to w granicach 10 proc. wszystkich kandydatów, dopuszczonych do egzaminu, przyczem pierwszeństwo mieć winny dzieci niezamożnych inwalidów wojennych, niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari“ i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości oraz sami niezamożni inwalidzi wojenni, kawalerowie orderu „Virtuti Militari“ i odznaczeni Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

Od taksy za egzamin dojrzałości eksternów zwalnia Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

IX. a) Takсы administracyjne, wymienione w punktach 9 i 19, powinny być wpłacane w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do dnia 20 listopada za I. półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

b) Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

X. a) Z ulgowej taksy administracyjnej w wysokości 50 proc. normalnej taksy, wskazanej w punktach 9 i 19, korzystają dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku.

b) Dzieci rodziców niezamożnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od taksy administracyjnej; w wyjątkowych wypadkach również i dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od ulgowej taksy (X poz. a). Zwolnienia takie muszą jednak mieścić się w granicach normy dozwolonej.

Całkowite zwolnienia od taksy administracyjnej należy stosować w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych oraz niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari“ i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

XI. Od taksy, przewidzianej w punkcie 19, nie mogą być zwolnieni słuchacze wyższych kursów nauczycielskich, korzystający z urlopu płatnego.

XII. a) Określonych wyżej ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od opłaty takсы administracyjnej udzielają co półrocze Rady Pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców — uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady Pedagogiczne powinny przy zwolnieniach taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji Rady Pedagogicznej, w wypadku odmówienia zwolnienia, do Kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie.

b) Radom Pedagogicznym przysługuje prawo udzielania ulgowej takсы administracyjnej oraz częściowego lub całkowitego zwalniania od takсы administracyjnej, a to: w szkołach średnich ogólnokształcących oraz klasach gimnazjalnych przy państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w granicach 20 proc., w państwowych zakładach kształcenia nauczycieli w granicach 25 proc. sumy, którą Dyrekcja szkoły powinna by uzyskać z opłat, gdyby wszystkie dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych — płaciły połowę takсы, a pozostałe — całą taksię. Gdyby jakieś wyjątkowe względy zmuszały Radę Pedagogiczną do udzielenia ulg i zwolnień na kwotę wyższą, niż wyżej wskazana, winny Dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę Kuratorjum Okręgu Szkolnego, występując z wnioskami w I. półroczu do dnia 1-go listopada, a w II. półroczu do dnia 1 kwietnia.

c) Poza tem Kuratorja winny zarządzać zwolnienie od takсы dzieci w tych szkołach ćwiczeń, które jako szkoły powszechne są włączone do normalnej sieci szkolnej i do których dzieci są kierowane przez władze nadzorujące wykonanie przepisów o obowiązku szkolnym. W takich wypadkach dzieci, zwolnionych w szkole ćwiczeń, nie wlicza się do wyżej określonej normy.

d) Decyzja Rady Pedagogicznej o udzieleniu ulgowej takсы administracyjnej oraz o częściowym lub całkowitem zwolnieniu od takсы następuje do dnia 20 października na skutek podania, wniesionego do Dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia, w terminie najdalej do dnia 20 września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

e) Funkcjonarjusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o udzielenie ulgowej takсы administracyjnej. Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonarjuszem państwowym.

f) Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od takсы w jednym półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnem półroczu szkolnym, o ile istnieją nadal warunki, od których zależy zwolnienie. Uczniowie, nie zwolnieni od

taksy, obowiązani są wpłacić ją ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzyj Rady Pedagogicznej najpóźniej jednak do dnia 20 listopada za I. półrocze i do dnia 20 kwietnia za II. półrocze.

g) Nowowstępujący uczniowie w pierwszym półroczu szkolnym od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni. Nie dotyczy to dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych. W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, Kuratorjum Okręgu Szkolnego będzie udzielało w drodze wyjątku ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od nich nowowstępującym uczniom w I-szem półroczu szkolnym.

h) W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taksy oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

XIII. P. Minister z chwilą wejścia w życie niniejszego okólnika uchylił zarządzenie z dnia 6 września 1933 roku (I. R. 6542/33) o taksach i opłatach szkolnych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, państwowych zakładach kształcenia nauczycieli oraz przy egzaminach nauczycieli szkół powszechnych (Dz. Urzędowy Min. W. R. i O. P., Nr. 10, rok 1933, poz. 150).

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki* w. r.

78.

Nr. O. O. R. 15662/34.

Kraków, dnia 25 czerwca 1934 r.

**Do
Dyrekcji państwowych szkół zawodowych w Okręgu
w sprawie
opłat szkolnych w szkołach zawodowych.**

Z mocą obowiązującą od dnia 20 sierpnia 1934 r. zarządził p. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 14 czerwca 1934 r. Nr. I. R. 4545/34 pobieranie w państwowych szkołach, seminarjach i na kursach zawodowych następujących opłat szkolnych:

I. Takse za egzamin wstępny uiszczają wszyscy kandydaci przystępujący do tego egzaminu:

- a) na kurs pierwszy w szkołach technicznych, średnietechnicznych kolejowych, w szkołach i liceach handlowych, oraz w szkołach ogrodniczych i średnich rolniczych zł. 5.—
- b) w szkołach rzemieślniczo - przemysłowych (męskich i żeńskich), w szkołach mistrzowskich, w szkołach rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich, seminarjach

zawodowych żeńskich i w szkołach niższych technicznych kolejowych zł. 3.—

II. Takse za badania psychotechniczne uiszczają wszyscy kandydaci poddawani tym badaniom:

- a) w szkołach wymienionych w p. I ust. a. zł. 2.—
 b) w szkołach wymienionych w p. I ust. b. zł. 1.—

III. Takse wstępną czyli wpisowe uiszczają wszyscy uczniowie nowoprzyjęci do szkoły lub na kurs — we wszystkich szkołach oraz na kursach z wyjątkiem kursów wędrownych i kursów korespondencyjnych zł. 10.—

IV. Taksa za egzamin końcowy we wszystkich szkołach i kursach zł. 10.—

V. Taksa za świadectwa:

- a) za świadectwo ukończenia szkoły lub kursu zł. 5.—

U w a g a: Świadectwa (wykazy postępów) roczne, półroczne, względnie semestralne, wydaje się bezpłatnie.

- b) za duplikaty świadectw ukończenia szkoły lub kursu zł. 11.—

- c) za duplikaty świadectw (wykaz postępów) rocznych, półrocznych, względnie semestralnych zł. 13.20

VI. Taksa administracyjna

A. W szkołach:

a) technicznych:

- 1) na wydziałach mechanicznych, mechanicznych kolejowych, elektrycznych, elektromechanicznych, mechaniczno - elektrotechnicznych, lotniczych, samochodowych, młynarskich, włókienniczych, górniczych, hutniczych przemysłowo - leśnych rocznie zł. 170.—

- 2) na wydziałach chemicznych, ceramicznych piwowarskich rocznie zł. 190.—

- 3) na wydziałach budowlanych, drogowych, drogowo - budowlanych, drogowo - wodnych, mierniczych, meljoracyjnych, miernictwa kopalnianego, eksploatacyjnych, kolejowych rocznie zł. 130.—

- b) ogrodniczych średnich rocznie zł. 190.—

- c) ogrodnictwa w Poznaniu i w Państw. Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie rocznie zł. 220.—

- d) rolniczych średnich rocznie zł. 80.—

- e) kolejowych niższych rocznie zł. 90.—

f) rzemieślniczo - przemysłowych męskich, rękodzielniczych i gospodarczych żeńskich oraz w seminarjach zawodowych żeńskich	rocznie	zł.	90.—
g) rzemiosło budowlanych, koszykarskich i szewckich	rocznie	zł.	40.—
h) w liceach i szkołach handlowych	rocznie	zł.	130.—
i) mistrzów mechaników, mistrzów budowlanych, drogowych i meljoracyjnych, oraz na kursie majstrów i podmajstrzych młynarskich w Bydgoszczy	rocznie	zł.	100.—
j) w szkole wiertniczej w Borysławiu	rocznie	zł.	130.—

B. Na Kursach:

a) radjotechnicznych, ogrodnictwa w Poznaniu i Wilnie.	rocznie	zł.	130.—
b) nadzorców drogowych i meljoracyjnych za cały kurs	jednorazowo	zł.	30.—
c) gorzelniczych za cały kurs	jednorazowo	zł.	20.—
d) praktyki ogrodniczej w Zaleszczykach	jednorazowo	zł.	20.—
e) półrocznych dla elektromonterów, dla maszynistów i palaczy za cały kurs	jednorazowo	zł.	30.—
f) rocznych elektromonterów i dla pracowników przemysłu metalowego	rocznie	zł.	60.—
g) kilimkarstwa, płatne zgóry	miesięcznie	zł.	12.—
h) rysunków zawodowych dla rzemieślników przemysłu metalowego, budowlanego i drzewnego, płatne zgóry	miesięcznie	zł.	3.—
i) rysunku odręcznego, płatne zgóry	miesięcznie	zł.	3.—
j) snycerstwa i rzeźbiarstwa dla rzemieślników przemysłu drzewnego, kamieniarskiego i sztukatorskiego, płatne zgóry	miesięcznie	zł.	3.—
k) rękodzielniczych, gospodarczych i handlowych, zorganizowanych przy szkołach średnich zawodowych i żeńskich seminarjach zawodowych, płatne zgóry	miesięcznie	zł.	5.—
l) rękodzielniczych i gospodarczych, zorganizowanych przy niższych szkołach zawodowych, płatne zgóry	miesięcznie	zł.	3.—
m) trykotarstwa maszynowego i haftu maszynowego, płatne zgóry	miesięcznie	zł.	5.—
n) wieczornych kroju i szycia, zorganizowanych przy państwowych szkołach i seminarjach			

zawodowych żeńskich, płatne zgóry	miesięcznie	zł.	5.—
o) korespondencyjnych — od przedmiotu, płatne zgóry	półrocznie	zł.	5.—
p) wędrownych, prowadzonych przez państwowe szkoły zawodowe żeńskie, płatne zgóry	miesięcznie	zł.	2.—

VII. Taksy, wpłacone przez uczniów i słuchaczy kursów, zwrotowi nie podlegają.

VIII. a) Taksy, wymienione pod V b) i c), stanowią dochód Skarbu Państwa i powinny być wpłacane przez zainteresowanych znaczkami stemplowemi wartości nominalnej 10 i 12 zł., które Dyrekcja szkoły nakleja na wydanym duplikacie i kasuje.

b) Taksy, wymienione w punktach I, II wzięte łącznie, rozdzielają Dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów oraz prowadzących badania psychotechniczne, jako wynagrodzenie za udział w egzaminach; sumy uzyskane od uczniów z tego tytułu powinny być podawane w liście wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

c) Dochód z taks, wymienionych w punktach III, IV, V-a i VI, Dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonych przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego rocznych planach finansowo - gospodarczych.

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody większe od zatwierdzonych wydatków, przelewają nadwyżki za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta Izb Skarbowych, względnie na konta Kas Urzędów Skarbowych na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna“.

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody mniejsze od zatwierdzonych wydatków, otrzymują z Kuratorjum Okręgu Szkolnego brakujące sumy w formie dotacyj.

d) Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum otrzymanych z powyższych taks normują przepisy rachunkowo - kasowe, wydane przez Ministerstwo W. R. i O. P.

IX. Do uiszczania taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie.

X. a) Taksy wymienione w punktach I, II, III, IV i VI B poz. b), c), d), e) powinny być uiszczone przed przystąpieniem do egzaminu i przyjęciem do szkoły lub na kurs.

b) Taksy administracyjne, wymienione w punkcie VI A oraz p. VI B. poz. a) i f), powinny być wpłacane w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

c) Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

XI. a) Dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku, opłacają ulgową takse administracyjną, która wynosi 30 % normalnej taksy, wskazanej w punkcie VI A.

b) Dzieci rodziców niezamożnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od taksy administracyjnej; w wyjątkowych wypadkach również i dzieci czynnych funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od ulgowej taksy (punkt XI poz. a). Zwolnienia takie muszą jednak mieścić się w granicach normy dozwolonej.

Całkowite zwolnienia od taksy administracyjnej należy stosować w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych oraz niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari“ i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

c) Określonych wyżej ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od opłaty taksy administracyjnej udzielają co półrocze Rady Pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców — uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady Pedagogiczne powinny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji Rady Pedagogicznej, w wypadku odmówienia zwolnienia, do Kuratorium, które rozstrzyga ostatecznie.

d) Radom Pedagogicznym przysługuje prawo udzielania ulgowej taksy administracyjnej oraz częściowego lub całkowitego zwalniania od taksy administracyjnej, o których mowa w punkcie XI b), w wysokości nie przekraczającej 20 % wpływu, jaki osiągnęłaby szkoła, pobierając całkowitą takse administracyjną, wymienioną w punkcie VI A, od wszystkich uczniów zapisanych do szkoły.

e) Gdyby jakieś wyjątkowe względy zmuszały Radę Pedagogiczną do udzielenia zwolnień na kwotę wyższą, niż wyżej wskazana, winny Dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę Kuratorium Okręgu Szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1-go listopada, a w II półroczu do dnia 1-go kwietnia (w szkołach rzemiosł budowlanych do dnia 1 lipca i 1 stycznia).

f) Decyzja Rady Pedagogicznej o udzieleniu ulgowej taksy administracyjnej oraz o częściowym lub całkowitem zwolnieniu od taksy następuje do dnia 20 października na skutek podania wniesionego do Dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia, w terminie

najdalej do dnia 20 września. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

g) Funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o udzielenie ulgowej taksy administracyjnej. Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym.

h) Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od taksy w jednym półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnym półroczu szkolnym, o ile istnieją warunki, od których zależy zwolnienie.

i) Uczniowie nie zwolnieni od taksy obowiązani są wpłacić ją ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji Rady Pedagogicznej najpóźniej jednak do dnia 20-go listopada za I półrocze i do dnia 20-go kwietnia za II półrocze.

k) Nowowstępujący uczniowie w pierwszym półroczu szkolnym od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni. Nie dotyczy to dzieci funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, Kuratorium Okręgu Szkolnego będzie udzielało w drodze wyjątku ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od nich nowowstępującym uczniom w 1-em półroczu szkolnym.

XII. a) Od opłat, wymienionych w punktach I, II, III, IV, V i VI B., nikt zwolnionym być nie może.

b) W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taksy oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje Kuratorium Okręgu Szkolnego.

XIII. P. Minister W. R. i O. P. uchylił z chwilą wejścia w życie niniejszego okólnika zarządzenie z dnia 24 sierpnia 1932 r. (III TP-3643/32) o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 6 z roku 1932, poz. 75).—

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki* w. r.

79.

Nr. O. 16914/34.

Kraków, dnia 10 lipca 1934 r.

Do

**Dyrekcji państwowych szkół zawodowych w Okręgu
w sprawie
opłat za egzamin dla eksternów.**

P. Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 30 czerwca 1934 r. (Nr. I. R. 5130/34) z mocą obowiązującą od dnia 20 sierpnia 1934 r. zarzą-

dził pobieranie następujących opłat za egzamin dla eksternów w państwowych szkołach zawodowych:

- 1) Taksa za egzamin w zakresie programu średniej szkoły handlowej zł. 20.—
- 2) Taksa za egzamin w zakresie programu licealnej szkoły handlowej zł. 20.—
- 3) Taksa za egzamin w zakresie programu Seminarjum nauczycielek;
 - a) z krawiectwa, z bielizniarstwa, z modniarstwa, z hafciarstwa i z gospodarstwa zł. 20.—
 - b) z innych rzemiosł, których praca warsztatowa musi być wykonana poza Seminarjum z powołaniem się na członków Komisji Egzaminacyjnej osób z poza grona nauczycielskiego Seminarjum, należy pobierać opłatę w wysokości zł. 50.—
- 4) Taksa za świadectwa, wydawane eksternom ze złożenia egzaminu zł. 5.—
- 5) Taksa za duplikaty świadectw, wydawanych eksternom zł. 11.—

Od opłat, przewidzianych w punktach 1, 2, 3-a, 3-b, 4 i 5 nikt zwolnionym być nie może.

Taksy, wymienione w punktach 1, 2, 3-a i 3-b, należy uiszczać za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe szkoły przed przystąpieniem eksterna do egzaminu.

Taksę, wymienioną w punkcie 4, uiszczają eksterni za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe szkoły po otrzymaniu wiadomości o dodatnim wyniku egzaminu.

Taksa, wymieniona w punkcie 5, stanowi dochód Skarbu Państwa i powinna być wpłacana przez zainteresowanych znaczkami stempłowemi, wartości nominalnej 10 zł., które Dyrekcja szkoły nakleja na wydany duplikacie i kasuje.

Taksy, wpłacone przez eksternów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 1, 2, i 3-b, i to tylko w tym wypadku, gdy ekstern z powodu zastożenia lub choroby, powstałej po wpłaceniu takсы, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskiem, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu takсы do egzaminu dopuszczonym nie zostanie. Zwrotu taks dokonywują Dyrekcje Szkół we własnym zakresie działania.

Dochód z taks, wymienionych w punktach 1, 2, 3-a, 3-b, i 4, Dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków przewidzianych w zatwierdzonych przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego rocznych planach finansowo - gospodarczych, które winny obejmować wynagro-

dzenia członków komisji egzaminacyjnej, powołanych z poza grona nauczycielskiego, oraz wydatki kancelaryjne związane z przeprowadzeniem praktycznego egzaminu.

Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum otrzymywanych z powyższych taks normują przepisy rachunkowo - kasowe, wydane przez Ministerstwo WR. i OP.

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki* w. r.

80.

Nr. O. 18270/34.

Kraków, dnia 23 lipca 1934 r.

Do

Dyrekcji (Kierownictw) państwowych gimnazjów, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, rolniczych, sztuk zdobniczych i przemysłu artystycznego oraz szkół specjalnych w Okręgu w sprawie przepisów rachunkowo - kasowych.

P. Minister W. R. i O. P. wprowadził w życie rozporządzeniem z dnia 12-go lipca 1934 roku, Nr. I. R. 5952/34 (Okólnik Nr. 107) z dniem 1 września 1934 roku nowe przepisy rachunkowo - kasowe dla Dyrekcji (Kierownictw) państwowych gimnazjów, zakładów kształcenia nauczycieli i przemysłu artystycznego oraz szkół specjalnych.

Druki, o których mowa w przepisach, zamówi Kuratorjum i prześle Dyrekcjom po ich otrzymaniu.

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki* w. r.

PRZEPISY RACHUNKOWO - KASOWE

dla Dyrekcji (Kierownictw) Państwowych Gimnazjów, Zakładów Kształcenia Nauczycieli, Szkół Zawodowych, Rolniczych, Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego oraz Szkół Specjalnych, wydane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu i Najwyższą Izbą Kontroli.

§ 1.

(1) Dyrekcję (Kierownictwa) Państwowych Gimnazjów, Zakładów Kształcenia Nauczycieli, Szkół Zawodowych, Rolniczych, Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego oraz Szkół Specjalnych pobierają wszelkie opłaty, przewidziane rozporządzeniami, z wyjątkiem wymienionych w § 2, jedynie za pośrednictwem Pocztovej Kasy Oszczędności.

(2) Osiągnięte wpływy stanowią fundusz specjalny Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pod nazwą „Taksa administracyjna“ i są przeznaczone na potrzeby, ustalone w budżetach rocznych.

(3) Obrót Pocztovej Kasy Oszczędności normują wydane przez Dy-

rekcję P. K. O. osobne przepisy, które Dyrekcje (Kierownictwa) otrzymują po zgłoszeniu przystąpienia do obrotu czekowego.

§ 2.

(1) Opłaty za wydanie duplikatów świadectw (dyplomów) uiszczają zainteresowane strony znaczkami stempłowymi, które Dyrekcje (Kierownictwa) nakleją na duplikacie i kasują.

§ 3.

(1) Dyrekcje (Kierownictwa) prowadzą następujące księgi:

- 1) dziennik kasowy,
- 2) kontrolę opłat uczniów (słuchaczy),
- 3) księgi inwentarza,
- 4) księgę materiałową.

(2) Księgi inwentarza powinny być ponumerowane, przesnurowane, opatrzone na końcach sznura pieczęcią lakową i poświadczone przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego, a dziennik kasowy ponumerowany i poświadczony. Księgi kontroli opłat uczniów oraz materiałowe poświadczeń nie wymagają.

§ 4.

(1) W dzienniku kasowym (wzór Nr. 1) zapisy rozpoczyna się od 1 września każdego roku saldem z ubiegłego roku szkolnego. Jeżeli saldo zawiera wpłaty, uskutecznione w czasie od dnia 20 sierpnia do dnia 31 sierpnia za 1 półrocze nowego roku szkolnego, to należy je zapisać do nowego dziennika kasowego w dwu pozycjach: a) pozostałość z ubiegłego roku szkolnego, b) wpłaty na początek nowego roku szkolnego.

(2) Stronę przychodu wypełnia się na podstawie sprawdzonych wyciągów kontowych P. K. O., opartych dowodami wpłaty.

(3) Przed zapisaniem wpłat do dziennika kasowego Dyrekcje (Kierownictwa) sprawdzają:

- 1) czy saldo początkowe zgodne jest ze saldem końcowym poprzedniego wyciągu P. K. O.,
- 2) czy nie brakuje jakiego wyciągu,
- 3) czy nadesłane dowody wpłaty oznaczone są właściwym numerem i nazwą konta Dyrekcji (Kierownictwa) w P. K. O.,
- 4) czy otrzymany wyciąg zgodny jest z dowodami wpłaty oraz innymi dokumentami,
- 5) czy wyciąg jest należycie podsumowany i czy wyprowadzony stan końcowy jest prawdziwy.

(4) Dostrzeżone niezgodności Dyrekcje (Kierownictwa) stwierdzają na wyciągu w formie uwagi. Ani poszczególnych kwot, ani ogólnej sumy

w wyciągu kontowym P. K. O. Dyrekcje (Kierownictwa) zmieniać nie mogą.

(5) Po sprawdzeniu w powyższy sposób wyciągów, Dyrekcje (Kierownictwa) grupują wszystkie wpływy według tytułów przedziałek dziennika kasowego i zapisują w ogólnych sumach do odnośnych przedziałek tego dziennika bez względu na zauważone w wyciągu błędy. Stwierdzone w wyciągu, względnie w dowodach niezgodności Dyrekcje (Kierownictwa) regulują w sposób następujący:

1) a) w wypadku, gdy w ogólnej sumie wyciągu mieszczą się wpłaty nienależne Dyrekcji (Kierownictwu), dowody na te wpłaty zapisują do przedziałki „niewłaściwe przychody“ i zwracają się do P. K. O. o odpisanie. Po otrzymaniu wyciągu kontowego, potwierdzającego odpisanie nienależnej wpłaty, Dyrekcje (Kierownictwa) zapisują odpisaną sumę do przedziałki „zwrot niewłaściwych przychodów“,

b) wpłaty zarachowane przez P. K. O. zgodnie z treścią blankietu nadawczego, lecz mylnie nadane na konto „taksey administracyjnej“ (np. opłata za internat, należność za wykonaną robotę przez warsztaty szkolne i t. p.), Dyrekcje (Kierownictwa) księgują w przedziałce „niewłaściwe przychody“, zarządzają rozchodowanie tych sum według przeznaczenia i księgują te rozchody w przedziałce „zwrot niewłaściwych przychodów“.

2) W wypadku, gdy ogólna suma wpłat wykazana w wyciągu jest większa lub mniejsza od sumy, wynikającej z dodania poszczególnych pozycji, Dyrekcje (Kierownictwa) księgują wszystkie wpłaty zgodnie z dowodami i zwracają się do P. K. O. o sprostowanie sumy. Otrzymanego z P. K. O. doniesienia o dopisaniu lub odpisaniu księgować nie należy.

3) W wypadkach stwierdzenia omyłkowego zapisania przez P. K. O. do wyciągu wypłat przez Dyrekcje (Kierownictwa) niezleconych oraz w wypadkach mylnego sumowania wyciągów po stronie rozchodu, Dyrekcje (Kierownictwa) nie księgują mylnych sum w dzienniku kasowym, lecz jedynie zwracają się do P. K. O. z żądaniem sprostowania omyłek, przy czym dokonanych przez P. K. O. sprostowań również nie należy księgować.

(6) Stronę rozchodu dziennika kasowego wypełnia się na podstawie wystawionych czeków P. K. O., oraz opłaconych z podjętej zaliczki rachunków firm (osób) i list wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

(7) Wypłaty za pośrednictwem P. K. O. Dyrekcje (Kierownictwa) uskuteczniają zapomocą czeków: kasowych, przelewowych i przekazowych. Zapisy w dzienniku, dotyczące wypłat na podstawie czeków, sprawdza się z otrzymanym następnie wyciągiem P. K. O.

(8) Czeki podpisuje Dyrektor (Kierownik) lub w jego nieobecności

upoważniony zastępca; sekretarz, względnie nauczyciel, pełniący obowiązki sekretarza, nie mogą być upoważniani do podpisywania czeków.

(9) Czeki kasowe służą do podjęcia gotówki w kasie tego oddziału P. K. O., w którym Dyrekcje (Kierownictwa) posiadają konta czekowe. W innych wypadkach Dyrekcje (Kierownictwa) stosują czeki przelewowe lub przekazowe.

(10) W wypadkach niezrealizowania czeku, zapisanego na rozchód w dzienniku kasowym, Dyrekcje (Kierownictwa) na podstawie zgłoszenia odbiorcy o niezrealizowaniu czeku kasowego lub na podstawie doniesienia P. K. O. o dopisaniu kwot niezrealizowanych czeków przelewowych, względnie przekazowych, wpisują niewypłacone kwoty czerwonym atramentem po stronie rozchodu dziennika, jako najbliższą pozycję w odpowiednich przedziałkach pierwotnego zapisu.

(11) Dla każdego roku szkolnego zakłada się oddzielny dziennik kasowy.

U w a g a: 1) Drobne wydatki, nieprzekraczające łącznej sumy 5 zł., mogą być wpisane na rozchód na podstawie zestawienia, sporządzonego przez osobę, dokonywującą zakupów, a poświadczonego przez Dyrektora (Kierownika), względnie jego zastępcę. W wyjątkowych wypadkach, np. przy zakupach na targach lub w kramach, gdy nie można uzyskać pokwitowania dostawcy, wydatki takie mogą być wpisane na rozchód w powyższy sposób, jeżeli nie przekraczają łącznej sumy 20 zł.

2) Mylnie zapisane kwoty lub wyrazy trzeba przekreślić czerwonym atramentem tak, ażeby to, co zostało przekreślone, można było odczytać, nad przekreślonemi kwotami lub wyrazami należy wpisać sumy, względnie wyrazy właściwe zwykłym atramentem i poprawki, zaświadczyć podpisem poprawiającego.

§ 5.

(1) Rachunki winny zawierać:

- 1) imię, nazwisko (firmę), i adres wystawcy rachunku,
- 2) miejscowość i datę wystawienia,
- 3) nazwę szkoły, na rzecz której wykonano świadczenia,
- 4) dokładną ilość i cenę dostarczonych przedmiotów lub rodzaj wykonanej pracy i czas jej trwania,
- 5) należycie skasowany znaczek stempłowy, względnie adnotację o uiszczeniu opłaty stempłowej,
- 6) pozycje księgi inwentarza lub materiałowej, o ile wyszczególnione w rachunku przedmioty podlegają zapisom do tych ksiąg,
- 7) podpis Dyrektora (Kierownika) lub jego zastępcy.

(2) Zaopatrzenie rachunku podpisem Dyrektora (Kierownika) lub jego zastępcy jest zaakceptowaniem rachunku, oraz stwierdzeniem, że

zakupione przedmioty zostały przyjęte we wskazanej ilości i w dobrym stanie, względnie, że opłacona praca została wykonana należycie.

(3) Przy opłacaniu rachunków gotówką lub czekami kasowymi, odbiorca kwituje odbiór należności na rachunkach. Przy opłacaniu rachunków czekami przekazowymi lub przelewowymi, zamiast pokwitowania, należy zaznaczać na rachunkach datę i numer czeku, którym rachunek opłacono.

§ 6.

Dokonywanie zakupów lub robót na sumy ponad 2.000 zł., Dyrekcje (Kierownictwa) uskuteczniają w drodze przetargu ofertowego, przyczem wybierają tę firmę, która budzi większe zaufanie, daje lepszy materiał, a przy identycznych warunkach cenę przystępniejszą. Ofert nie należy żądać, o ile w danej miejscowości jest tylko jedna firma, a sprowadzenie przedmiotów z innej miejscowości byłoby zbyt kosztowne; ofert również nie należy żądać, o ile dane przedmioty (jak np. książki, niektóre pomoce naukowe) mają ustaloną cenę we wszystkich handlach.

§ 7.

(1) Na bieżące drobne wydatki Dyrekcje (Kierownictwa) podemuja z P. K. O. potrzebne kwoty zaliczkowo.

(2) Wysokość zaliczki nie może przewyższać kwoty 500 złotych, łącznie z ewentualną pozostałością z poprzednio podjętych zaliczek.

(3) Za straty, wynikłe z powodu przechowywania większej gotówki ponad kwotę dozwolonej zaliczki, odpowiada materialnie Dyrektor (Kierownik).

(4) Gotówkę oraz książeczki czekowe P. K. O. Dyrekcje (Kierownictwa) przechowują w należycie zabezpieczonym miejscu pod osobistą odpowiedzialnością Dyrektora (Kierownika).

§ 8.

(1) Dziennik kasowy należy zamykać miesięcznie na podstawie ostatniego wyciągu P. K. O. za miesiąc sprawozdawczy, wykazując obroty: a) w miesiącu sprawozdawczym, b) od początku roku szkolnego do miesiąca sprawozdawczego i c) razem.

(2) Przy zliczaniu obrotów za miesiąc, w którym sprostowano czerwonym atramentem rozchód, Dyrekcje (Kierownictwa) zmniejszają ogólną sumę rozchodu miesiąca sprawozdawczego o kwotę liczb czerwonych.

(3) Wykazane w zamknięciu sumy wpisują Dyrekcje (Kierownictwa) do sprawozdania miesięcznego (wzór Nr. 2), które przesyłają do Kuratorjum Okręgu Szkolnego w terminie do dnia 7-go następnego miesiąca, wraz z wyciągami P. K. O. i dokumentami, usprawiedliwiającymi przychody i rozchody, dołączonymi do spisu wzór Nr. 2 a.

§ 9.

(1) Dyrekcje (Kierownictwa) obowiązane są sporządzać w 3 egzemplarzach plany finansowo-gospodarcze na każdy rok szkolny według wzoru Nr. 3 i przysyłać je do Kuratorjum do dnia 25 czerwca.

(2) Jeden egzemplarz planu finansowo-gospodarczego, zatwierdzony przez Kuratorjum, Dyrekcje (Kierownictwa) przechowują u siebie.

(3) Wydatki szkoły winny być bezwzględnie utrzymane w granicach zatwierdzonych planów finansowo-gospodarczych.

(4) W celu jednak racjonalnego wykonania planów, w razie koniecznej potrzeby, Dyrekcje (Kierownictwa) mogą dokonywać wydatków w kwotach większych od sum zatwierdzonych w niektórych pozycjach, o ile w innych pozycjach posiadają będą oszczędności i to z warunkiem, że ogólna suma wydatków będzie utrzymana w granicach zatwierdzonych planów.

(5) Nieosiągnięcie dochodów w wysokości sumy zatwierdzonej w planie finansowo-gospodarczym, powoduje automatyczne zmniejszenie sumy zatwierdzonych wydatków o sumę nieosiągniętą.

(6) Nadwyżka dochodów nad wydatkami podlega przelaniu na rachunek Kuratorjum Okręgu Szkolnego w wysokości ustalonej w zatwierdzonym planie finansowo-gospodarczym.

(7) W wypadku, gdyby Dyrekcja (Kierownictwo) osiągnęła wpływy większe od przewidzianych w zatwierdzonym planie, to różnica ta automatycznie zwiększa sumę nadwyżki, ustalonej w zatwierdzonym planie, w żadnym zaś razie nie może mieć wpływu na zmianę wysokości zatwierdzonych wydatków.

(8) Dyrekcje (Kierownictwa), których zatwierdzone plany przewidują dochody mniejsze od zatwierdzonych wydatków, otrzymują z Kuratorjum Okręgu Szkolnego, brakujące sumy w formie dotacji.

(9) W razie osiągnięcia wpływów większych od dochodów przewidzianych w zatwierdzonych planach finansowo-gospodarczych przez zakłady szkolne, którym Kuratorja Okręgów Szkolnych udzieliły dotacji w wysokości brakujących sum na pokrycie wydatków, przewidzianych w planach, nadwyżka dochodu nie może być zużyta, lecz winna być najpóźniej do dnia 20 sierpnia przelana na rachunek Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

(10) W wyjątkowych wypadkach Dyrekcje (Kierownictwa) mogą występować z należycie umotywowanymi wnioskami do Kuratorjum Okręgu Szkolnego o zmianę zatwierdzonego planu finansowo-gospodarczego. Decyzję Kuratorjum Dyrekcje (Kierownictwa) notują na wzorze Nr. 3.

(11) Dyrekcje (Kierownictwa), których zatwierdzone plany finansowo-gospodarcze przewidują dochody większe od zatwierdzonych wydat-

ków, przelewają nadwyżki za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta Izb Skarbowych, względnie na konta Kas Urzędów Skarbowych, na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „taksa administracyjna“.

(12) Przelewanie nadwyżek na rachunek Kuratorjum Okręgu Szkolnego winny Dyrekcje (Kierownictwa) uskutecznić w ratach miesięcznych w takich wysokościach, aby na rachunek Kuratorjum wpłynęło:

do dnia 5 października	15 %	przypadającej dla Kuratorjum sumy		
do dnia 5 listopada	30 %	„	„	„
do dnia 5 grudnia	50 %	„	„	„
do dnia 5 marca	65 %	„	„	„
do dnia 5 kwietnia	80 %	„	„	„
do dnia 5 maja	100 %	„	„	„

§ 10.

(1) Przy sprawozdaniu z dziennika kasowego za sierpień, Dyrekcje (Kierownictwa) winny nadesłać Kuratorjum w 2-ch egzemplarzach sprawozdanie z wykonania planu finansowo-gospodarczego za poprzedni rok szkolny według wzoru Nr. 4.

(2) W sprawozdaniu z wykonania planu finansowo-gospodarczego Dyrekcje (Kierownictwa) wyjaśnią przyczyny, które wpłynęły na znaczniejsze zwiększenie lub zmniejszenie preliminowanych dochodów i wydatków lub na niewykonanie zamierzeń.

(3) W razie wykorzystania uprawnienia, wynikającego z treści § 9 ust. 3, Dyrekcje (Kierownictwa) wyjaśnią powody dokonania wydatków w sumach większych od sum zatwierdzonych w niektórych pozycjach planu.

(4) Łącznie ze sprawozdaniem za miesiąc sierpień Dyrekcje (Kierownictwa) przesyłają dziennik kasowy i wszystkie grzbiety zużytych w roku sprawozdawczym książeczek czekowych.

§ 11.

(1) Po otrzymaniu odpowiednich dowodów wpłaty z P. K. O. Dyrekcje (Kierownictwa) wpisują wpłaty od poszczególnych uczniów (słuchaczy) do księgi kontroli opłat uczniów wzoru Nr. 5.

(2) Po odbyciu posiedzenia Rady Pedagogicznej Dyrekcje (Kierownictwa) umieszczają w księdze kontroli opłat uczniów, na koncie każdej klasy adnotację o zwolnieniu:

Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 193... r.
zwolniono:

.....	uczniów po zł.	na kwotę zł.
.....	uczniów po zł.	na kwotę zł.
.....	uczniów po zł.	na kwotę zł.
		Razem na kwotę zł.

(3) Adnotację o zwolnieniu podpisują Dyrektor (Kierownik) i Sekretarz Rady Pedagogicznej.

(4) Po upływie każdego półrocza szkolnego Dyrekcje (Kierownictwa) sporządzają sprawozdanie o liczbie uczniów (słuchaczy) oraz o stanie wpłat taksy administracyjnej według wzoru Nr. 6 i przesyłają je w 2-ch egzemplarzach do Kuratorjum Okręgu Szkolnego: za I półrocze do dnia 20 stycznia, za II półrocze do dnia 7 września.

(5) Dla każdego roku szkolnego zakłada się osobną księgę kontroli opłat uczniów.

§ 12.

(1) Księgę inwentarza prowadzą Dyrekcje (Kierownictwa) według wzoru Nr. 7, a biblioteczną księgę inwentarza — według wzoru Nr. 8. Każdy przedmiot trwały, zakupiony lub otrzymany bezpłatnie, winien być wpisany do księgi inwentarza i oznaczony trwałym numerem pozycji tych ksiąg. Podział ksiąg winien odpowiadać działom i rozdziałom inwentarza (np. Dział I meble — rozdziały: a) ławki, b) tablice, c) biurka, d) stoły, e) stoliki, f) krzesła i t. d.) oraz działom bibliotecznym (np. Dział I — historyczny, dział II — przyrodniczy, dział III — geograficzny, dział IV — pedagogiczny i t. d.).

(2) W każdym dziale i rozdziale należy stosować oddzielną numerację, rozpoczynającą się od Nr. 1, (np. I. — r. a. 14, I — r. d. 42, I — r. f. 38; bibl. I. — 18, II — 6, III — 62, IV — 12).

(3) Rozchód w księgach inwentarza może być uskuteczniiony tylko w myśl obowiązujących w tym względzie przepisów (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1930, Nr. 6, poz. 92).

§ 13.

(1) Księgę materiałową prowadzą Dyrekcje (Kierownictwa) według wzoru Nr. 9.

(2) W księdze materiałowej należy prowadzić oddzielne konta dla przedmiotów, przeznaczonych z natury swojej do używania przez dłuższy okres czasu (np. konta szczotek, konto popielniczek, konto szufelek, konto kałamarzy, konto bibularzy i t. p.).

(3) Materiałów kancelaryjnych, materiałów do pracowni oraz wszelkich materiałów jednorazowego użytku do księgi materiałowej wpisywać nie należy.

(4) Ewidencję zakupionego opatu Dyrekcje (Kierownictwa) prowadzą w księdze materiałowej, przeznaczając dla niej początkowe konta.

(5) Wkońcu miesiąca sierpnia każdego roku Dyrekcje (Kierownictwa) ustalają na każdym koncie stan posiadania (remanent) i wpisują te remanenty do księgi materiałowej następnego roku, jako pierwszą pozycję przychodu.

§ 14.

(1) Wprowadzenie dodatkowych ksiąg i sprawozdań oraz dokonywanie zmian w załączonych wzorach bez uprzedniego zezwolenia Ministerstwa W. R. i O. P. jest niedozwolone.

§ 15.

Przepisy niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1934 r. Z dniem tym przestają obowiązywać:

1) okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 8 lipca 1932 r. Nr. I. R. — 6418/32 w sprawie przepisów rachunkowo-kasowych dla Dyrekcji Państwowych Gimnazjów, Państwowych Zakładów Kształcenia Nauczycieli, oraz Państwowych Szkół Zawodowych i Specjalnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P., Nr. 5 z roku 1932, poz. 58),

2) punkt 4 okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 28 lutego 1933 r. Nr. I. R.—1640/33 o gospodarce budżetowej szkolnictwa rolniczego,

3) okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19 października 1931 r., Nr. IR—8410/31 w sprawie tymczasowej instrukcji kasowej dla Dyrekcji Państwowych Szkół artystycznych w odniesieniu do Państwowych Szkół Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego“.

81.

Nr. O. 17.473/34.

Kraków, dnia 10 lipca 1934 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych, Inspektorów Szkolnych i Kierownictw szkół powszechnych w Okręgu w sprawie pogadek w szkołach.

W dniu 15 czerwca 1934 r. padł od kuli skrytobójczej ś. p. General brygady Bronisław Pieracki, Minister Spraw Wewnętrznych.

Padł na posterunku.

Zamordowano żołnierza bez skazy, jednego z najlepszych obywateli, zasłużonego męża stanu, członka Rządu Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

Głęboko wstrząśnięci i żalem złączeni oddaliśmy Zmarłemu należny Mu hołd.

Pozostał nam do naśladowania wartościowy przykład żołnierskiego oddania, pracy i poświęcenia dla Państwa.

Stąd też postać śp. Gen. Bronisława Pierackiego winna być szczególnie znana i bliska młodzieży.

W tym celu polecam na podstawie rozporządzenia P. Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 czerwca 1934 r. Nr. II. P. 5405/34, by w pierwszym dniu nauki w nowym roku szkolnym zbliżeniu młodzieży do postaci Zmarłego została poświęcona przez przeprowadzenie stosownych pogadaniek część lekcji — gdy chodzi o młodszą dźwiatwę, a cała godzina lekcyjna — gdy chodzi o młodzież starszą.

Pogadanki winny się odbyć we wszystkich podległych mi szkołach i zakładach naukowych.

Materiał do nich zostanie przesłany dodatkowo.

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki* w. r.

82.

Nr. O. 18.151/34.

Kraków, dnia 23 lipca 1934 r.

Do

Dyrekcji państwowych i prywatnych (z prawami szkół państwowych) szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych i Inspektorów Szkolnych w Okręgu — w sprawie odcinkowych biletów w miesięcznych szkolnych.

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10 lipca 1934 r. Nr. I. Praw. 2540⁹²/34 zawiadamiam, że Ministerstwo Komunikacji zarządzeniem z dnia 6 czerwca 1934 r. Nr. H. O. II. 319 zezwoliło wszystkim Dyrekcjom Okręgowym Kolei Państwowych ze względu na koniec roku szkolnego w dniu 15 czerwca, na wydawanie w czerwcu biletów odcinkowych szkolnych z paragrafu trzydziestego pierwszego TOBE punkt dwa, litera „b“ i z paragrafu trzydziestego punktu trzy, ustęp jeden litera „d“ z ważnością na dwa tygodnie do dnia 15 czerwca, za połowę ceny przewidzianej w odnośnych tabelach opłat trzeciej i czwartej Nr. H. O. II. 319. Ponieważ nowy rok szkolny rozpocznie się 20 sierpnia r. b. Ministerstwo Komunikacji poleciło stosować niniejsze zarządzenie również w sierpniu, przyczem bilety za połowę ceny należy wydawać z ważnością od 15 sierpnia.

Zarządzenie niniejsze ma zastosowanie również przy wydawaniu odcinkowych biletów szkolnych na przejazd państwowymi kolejami żelaznymi wąskotorowymi.

O powyższym należy zawiadomić dojeżdżającą na naukę młodzież szkolną.

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki* w. r.

83.

Nr. O. 177.94/34.

Kraków, dnia 11 lipca 1934 r.

Do

**Pp. Inspektorów Szkolnych i Kierownictw szkół doksztalających w Okręgu
w sprawie
ulg kolejowych przy przejazdach pojedynczych.**

W związku z nieporozumieniami, wynikającymi na tle ulg kolejowych dla uczniów szkół doksztalających zawodowych, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 6. VII 1934 r. Nr. I. Praw. 2540/91/34 wyjaśniło, że taryfa kolejowa, obowiązująca od 1 stycznia 1934 r., nie przewiduje dla uczniów szkół doksztalających zawodowych ulg przy przejazdach pojedynczych, lecz tylko przy codziennych dojazdach na naukę (odcinkowe bilety miesięczne szkolne).

Sprawa przywrócenia dla uczniów tych szkół prawa do ulg przy przejazdach pojedynczych jest przedmiotem starań Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Ministerstwie Komunikacji.

O przywróceniu wymienionych uprawnień (do ulg przy przejazdach pojedynczych) Ministerstwo W. R. i O. P. poda wiadomość we właściwym czasie. Do tego czasu Kierownictwa szkół doksztalających zawodowych nie mogą wydawać uczniom zaświadczeń, uprawniających do korzystania z ulg przy przejazdach pojedynczych.

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki* w. r.

84.

Nr. BP. 27363/34.

Kraków, dnia 8 czerwca 1934.

Do

**Dyrekcji państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów
kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych w Okręgu
w sprawie
kierownictwa pedagogicznego hufca szkolnego,
prowadzenia gier i zabaw oraz wynagrodzenia za te zajęcia.**

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządzeniem z dnia 5 czerwca 1934 r. Nr. BP. 196/34 (okólnik Nr. 78) udzieliło następujących wyjaśnień w wymienionych wyżej sprawach:

Kierownictwo pedagogiczne hufca szkolnego należy z zasady powierzać etatowemu nauczycielowi szkoły. W szkołach zawodowych, posia-

dających nieliczne grono nauczycieli etatowych, można powierzać kierownictwo hufca kontraktowemu nauczycielowi danej szkoły.

Nie wolno powierzać kierownictwa pedagogicznego hufca szkolnego osobom z poza grona nauczycielskiego szkoły.

Wynagrodzenie za kierownictwo hufca wypłacane będzie według norm (stawek) wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, ustalonych dla nauczycieli etatowych lub kontraktowych, zależnie od charakteru zatrudnienia nauczyciela.

Analogicznie wypłacane będzie wynagrodzenie nauczycielom, prowadzącym gry i zabawy, z wyjątkiem nauczycieli ćwiczeń cielesnych, którzy otrzymują za te zajęcia dodatek służbowy, określony w § 5 rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 stycznia 1934 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P., Nr. 1, poz. 5).

Prowadzenia gier i zabaw nie należy powierzać osobom z poza grona nauczycielskiego szkoły.

Instruktorów p. w. hufca szkolnego wyznaczają z reguły właściwe władze wojskowe p. w.

Instruktorzy zarówno wojskowi, jak cywilni (t. zw. honorowi i kontraktowi instruktorzy p. w.) nie mogą być opłacani z kredytów szkolnych.

Podobnie nie mogą być opłacane z tych kredytów instruktorki hufców szkolnych żeńskich (instruktorki Organizacji Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju). Kierowniczkom (komendantkom) hufców szkolnych żeńskich p. w. można wypłacać wynagrodzenie za kierownictwo hufca — analogicznie jak za kierownictwo hufca męskiego — tylko w tym wypadku, gdy są nauczycielkami danej szkoły.

Zecheą Dyrekcje stosować się ściśle do powyższych postanowień.

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki w. r.*

85.

Nr. B. P. 29721/34.

Kraków, dnia 28 czerwca 1934 r.

Do

**Dyrekcji wszystkich państwowych szkół, Inspektoratów Szkolnych
i Kierownictw publicznych szkół powszechnych w Okręgu**

w sprawie

**automatycznych przesunięć do wyższych grup
uposażeniowych.**

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśniło okólnikiem Nr. 19 z dnia 19 czerwca 1934 r. (BP-13711/34), że automatyczne przechodzenie nauczycieli do wyższych grup uposażeniowych uzależnione jest w myśl §§ 13 — 33, 48 — 59 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 781) od następujących czynników:

- 1) ilości lat służby,
- 2) rodzaju szkoły, w której nauczyciel pracuje,
- 3) kwalifikacyj (egzaminów naukowych, studiów wyższych i t. d.).

Lata służby, czyli czas służby, mający wpływ na wymiar uposażenia, należy liczyć do dnia 1. II. 1934 r. według przepisów w tym czasie obowiązujących, a więc czas służby, który bądź został zaliczony do uposażenia przez czynne w swoim czasie Komisje Weryfikacyjne, bądź władze szkolne, bądź wreszcie liczył się z urzędu na podstawie obowiązujących przepisów.

Przy liczeniu czasu służby, należy kierować się, poczynwszy od dnia 1. II 1934 r., następującymi zasadami:

Uwzględnia się przy wymiarze uposażenia:

- 1) czas nieprzerwanej służby czynnej oraz czas pracy i służby nauczycielskiej, jak również czas pracy zawodowej zaliczony na podstawie art. 15, 90 lub 93 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli i art. 99 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (Dz. U. R. P. z r. 1933 Nr. 76, poz. 551).

- 2) wszelkie płatne urlopy,

- 3) bezpłatne urlopy, udzielone na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego.

Nie uwzględnia się przy wymiarze uposażenia:

- 1) czasu pełnienia obowiązkowej służby wojskowej w szeregach,
- 2) czasu urlopu bezpłatnego z wyjątkami, przewidzianymi w p. 3 ustępu poprzedniego,
- 3) czasu zawieszenia w służbie lub osadzenia w areszcie śledczym, o ile nie zapadł wyrok lub orzeczenie uwalniające, względnie o ile nie nałożono jedynie kary porządkowej,
- 4) okresu nałożonej w drodze dyscyplinarnej kary odliczenia lat służby.

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki w. r.*

86.

Nr. I. 16668/34.

Kraków, dnia 11 lipca 1934 r.

Do

PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących oraz seminarjów nauczycielskich w Okręgu w sprawie

wyboru i zmian podręczników szkolnych w publicznych szkołach powszechnych, państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, oraz w szkołach prywatnych ogólnokształcących.

Na podstawie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 22 czerwca 1934 r. Nr. I. Pr. 2405/34 w sprawie wyboru i zmian podręczników szkolnych w publicznych szkołach powszechnych, państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, oraz w szkołach prywatnych ogólnokształcących zawiadamiam, że książki szkolne i środki naukowe, dozwolone do użytku szkolnego w r. szk. 1934/35, są ogłoszone w odrębnie wydanych spisach, obejmujących: szkoły powszechne, szkoły średnie ogólnokształcące, seminarja nauczycielskie.

Spisy, dotyczące szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących, uwzględniają:

a) podręczniki dostosowane do nowych programów, a więc dozwolone do użytku w I, II, III, V i VI oddziale szkół powszechnych, publicznych i prywatnych, stosujących program szkół publicznych, oraz w I i II klasie gimnazjów państwowych i prywatnych, stosujących program gimnazjów państwowych.

b) podręczniki dla IV i VII oddziału szkoły powszechnej oraz dla V, VI, VII i VIII klasy szkół średnich ogólnokształcących, stosujących jeszcze dawne programy,

c) podręczniki dla III i VI oddziału prywatnych szkół powszechnych, oraz dla IV klasy prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, które w r. szk. 1934/35 stosować będą przejściowo dawny program,

d) książki pomocnicze dla uczniów i środki naukowe dla uczniów i szkoły, odpowiadające zasadniczo dawnym programom, które jednak mogą być używane również w klasach, objętych nowym programem, o ile nie pozostają z nim w sprzeczności.

Spis dla szkół powszechnych uwzględnia ponadto książki pomocnicze dla nauczycieli.

Spis dla seminarjów nauczycielskich obejmuje książki szkolne i środki naukowe, dozwolone dla IV i V kursu państwowych i prywatnych seminarjów nauczycielskich.

Wybór podręczników, książek pomocniczych dla uczniów i środków naukowych dla uczniów i szkoły, należy do Rad Pedagogicznych szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich. W szkołach powszechnych o jednym nauczycielu wybór należy do tego nauczyciela, w szkołach powszechnych o dwu nauczycielach, przeważa zdanie kierownika.

W oddziałach względnie klasach, w których obowiązywały w roku ub. względnie w latach poprzednich nowe programy, należy unikać jakichkolwiek zmian w wyborze podręczników, utrzymując nadal podręczniki używane w r. szk. 1933/34. Wprowadzenie na rok szkolny 1934/35 nowego podręcznika może być uzasadnione wyłącznie: a) zupełnem wyczerpaniem

używanego dotychczas podręcznika, b) usunięciem używanego dotychczas podręcznika ze spisu książek, dozwolonych do użytku w szkołach na rok szk. 1934/35, c) umieszczeniem w spisie książek dozwolonych do użytku w szkołach na r. szk. 1934/35 nowego podręcznika, który można uznać za bardziej odpowiadający warunkom środowiska i potrzebom danej szkoły. Zmiana podręczników, przewidziana pod a) zwłaszcza zaś pod c), może jednak nastąpić w szkołach powszechnych, jedynie za zgodą Inspektoratu Szkolnego, w szkołach zaś średnich ogólnokształcących jedynie za zgodą Kuratora.

Kurator Okręgu Szkolnego: *M. B. Godecki* w. r.

87.

KONKURSY

z terminem czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego Nru Dziennika Urzędowego.

Inspektor Szkolny w Busku - Zdroju ogłasza konkurs na posadę kierownika 4-kl. szkoły powszechnej w Strożyskach, gm. Grotniki.

Przy szkole mieszkanie i kawałek ziemi ornej.

Podania w drodze służbowej należy przysyłać do Inspektoratu Szkolnego w Busku.

Inspektor Szkolny w Kielcach ogłasza konkurs na posadę kierownika 5-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Węgleszynie, powiecie jędrzejowskim. Przy szkole znajduje się mieszkanie dla kierownika oraz 4 morgi ziemi.

Pierwszeństwo mają kandydaci z W. K. N.

Podania należy wносить drogą służbową do Inspektoratu Szkolnego w Kielcach.

88.

KOMUNIKATY.

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 18 czerwca 1934 r., Nr. I Praw. 2540/60/34 Kuratorjum zawiadamia, że w wykazie zakładów naukowych, których wychowañcom przysługują ulgi taryfowe (Dz. Urz. Kuratorjum O. S. K. Nr. 11, poz. 167 z roku 1933) należy przeprowadzić zmianę następującą:

1) w rozdziale A. Szkoły prywatne średnie ogólnokształcące w województwie Kieleckim, w pozycji Częstochowa nazwę szkoły: „Gimnazjum męskie Związku Zawodowego Nauczycieli Polskich Szkół Średnich” zmienić na: „Prywatne gimnazjum męskie Towarzystwa Szkoły Społecznej”.

Na podstawie okólnika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr. 105 z dnia 9 lipca b.r. L: I. Prez. 2.700/34 zawiadamia się, że w szkołach powszechnych wolno nadal używać zeszytów wszelkich typów, a więc zarówno takich, które dotychczas pojawiały się w sprzedaży, jak również i takich, które całkowicie lub częściowo przygotowano w myśl zasad niewprowadzonej jeszcze w życie normalizacji.

Przedewszystkiem jednak należy zalecić do użytku szkolnego zeszyty najlepsze pod względem jakości, równocześnie zaś najtańsze.

Celem zebrania danych statystycznych, dotyczących rozwoju oszczędności wśród młodzieży szkół średnich wszelkiego typu P. K. O. roześle do Dyrekcji tych szkół specjalny kwestionariusz do wypełnienia.

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 13 czerwca 1934 r. Nr. I. Pol. 1346/34 Kuratorjum zachęca Dyrekcje szkół do poparcia tej akcji przez zorganizowanie dokładnych odpowiedzi na rozesłaną ankietę.

Dnia 13 b. m. odbyło się w Krakowie w gmachu Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego zwyczajne zebranie Zarządu Krakowskiego Komitetu Okręgowego T-wa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych w następującym składzie: pp. Dr. Franciszek Parylewicz — prezes, Władysław Kabaciński — wiceprezes, Michał Baścik — sekretarz, Ludwik Osiecki — skarbnik, Dr. Marcin Serafin, inż. Witold Wierzchowski i M. B. Goddecki, Kurator Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Uchwalono rozdzielić między gminy obu województw 547.800 zł. na budowę publicznych szkół powszechnych w bieżącym sezonie budowlanym w formie bezprocentowych pożyczek długoterminowych. W kwocie tej przypada na województwo kieleckie **279.700 zł**, na województwo krakowskie **268.100 zł**.

Wskutek pomocy pieniężnej T-wa, szkolnictwo powszechne otrzyma jeszcze w tym roku parę setek izb szkolnych do użytku szkolnego, 2/3 przyznanych kwot, t. j. około **400.000 zł**, Komitet Okręgowy wypłaci zainteresowanym gminom w najbliższych dniach, resztę zaś we wrześniu b. r."

Skarbnik:
LUDWIK OSIECKI.

Prezes:
Dr. FRANCISZEK PARYLEWICZ.

89.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Wycieczki geograficzne z pierwszą klasą gimnazjalną w najbliższe okolice Kielc.

Szkoły kieleckie znajdują się w tych szczęśliwych warunkach terenowych, że nauczyciele geografji już w niewielkim promieniu od miasta mogą znaleźć obfitość przedmiotów i zjawisk geograficznych dla pokaza-

nia ich uczniom i przeprowadzenia z nimi ćwiczeń terenowych. Umożliwia to nauczycielom odbycie wielu wycieczek dwu lub trzygodzinnych. Referat niniejszy ma na celu wskazanie takich miejsc w najbliższej okolicy Kielc, które z powodzeniem można wyzyskać dla wycieczek geograficznych z uczniami klasy pierwszej, przyczem dla każdej kategorii wycieczek podaje po parę przykładów do wyboru prowadzącego wycieczkę.

W myśl wskazówek metodycznych do podręcznika geografji Poski dla I klasy gimnazjalnej podaje kolejno przykłady wycieczek analitycznych, a w końcu przykłady wycieczek syntetycznych. Dla zaznajomienia uczniów z najprostszymi formami powierzchni ziemi nadaje się trzygodzinna wycieczka szosą krakowską w stronę Białogórza. W miejscu przecięcia szosy przez Silnicę należy skierować się w stronę wzgórza Karczówki i dojść do niego. Analizując drogę od Silnicy na szczyt Karczówki, uczniowie poznają dolinę rzeki, terasę na jej brzegu, stopy, zbocze (stoki) i wierzchołek wzgórza. Jednocześnie można wykonać pomiary wysokości względnej wzgórza i nachylenia stoków.

Jako drugi przykład wycieczki morfologicznej trzygodzinnej mogą służyć tereny nad Silnicą w okolicy przedmieścia Szydłówek. Należy pójść ulicą Nowy Świat na most kolejki wąskotorowej i stąd lewym brzegiem Silnicy w górę rzeki. Jest tam ładny przykład głęboko wciętej stosunkowo wąskiej doliny, łatwej do naszkicowania i zrobienia poprzecznego profilu. Idąc we wskazanym wyżej kierunku spotykamy po drodze szereg erozyjnych dolinek bocznych, uchodzących do głównej. W niektórych z nich widać działanie erozji wstecznej. Nie dochodząc do końca przedmieścia należy wyjść na terasę i ulicą przedmieścia skierować się ku szosie Warszawskiej, a dalej szosą i polną drogą dojść do stóp i na zbocze pasma Szydłowskiego. Półdniowa wycieczka przez Karczówkę, Szczukowskie górkę do Szczukowic zaznajomi uczniów z przełomową doliną Bobrzy, z pięknymi meandrami tej rzeki i wapiennymi wzgórzami.

Dla pokazania uczniom odmiennego krajobrazu, niż okolice Kielc, należy odbyć wycieczkę dalszą, całodzienną; na przykład autobusem przez Jędrzejów, Szczekociny do Kroczyca w środkowej części pasma Krakowsko-Częstochowskiego. Po drodze krajobraz falistej wyżyny. W Kroczycach — piękne iglice i kolumny skałek wapienia jurajskiego i wszelkiego rodzaju zjawiska krasowe: groty, cyrki, okna, dziury krasowe, bramy i źródła. Roślinność naskalna i reliktowa.

Pierwszą wycieczkę kartograficzną, jako dwugodzinną, można odbyć na Karczówkę. Mniej więcej w połowie drogi za ostatnimi domami alei Karczówkowskiej, uczniowie łatwo zorientują mapę i znajdą na niej drogę, po której się posuwają. Zbliżając się do Karczówki stwierdzają, że zagęszczenie się poziomic na mapie rzeczywiście oznacza podnoszenie się tere-

nu. Przed wejściem na wzgórze zapoznają się ze znakami, oznaczającymi zabudowania wsi Czarnów, poznają symbole drzew, kościoła i ogrodu. Po wejściu na wzgórze należy stanąć koło modrzewia przed klasztorem i zorientować mapę na północ. Uczniowie łatwo odnajdą dalszy ciąg wsi Czarnów i kolej Kielce — Częstochowa. Po obejściu klasztoru z północno-zachodniego zbocza Karczówki widać wzgórze Grabki i Dalmią górę, których symbole wyraźnie zaznaczają się na mapie. Jeżeli czas pozwoli, można zejść na południowy brzeg lasu, skąd widać szosę, tor kolejowy, rzekę i zalesione góry Dymińskie.

Dwugodzinna kartograficzna wycieczka na szosę pińczowską. Wycieczkę należy zatrzymać między Baranówkiem a Barwińkiem. Po zorientowaniu mapy w kierunku północ-południe pokazać uczniom symbol szosy, na której znajduje się wycieczka. Zagęszczanie się poziomic na mapie od tego miejsca, tak w kierunku północnym w stronę Psich gór, jak i południowym — w stronę lasu wskaże podnoszenie się terenu w obydwu kierunkach zgodnie z rzeczywistością. Wyraźnie widoczne; bo nieliczne, symbole zabudowań Barwinka i Baranówka na zachód od szosy i kilku osiedli na wschód od niej łatwe do odczytania. Dalej na północ symbole cmentarza i miasta, na południe — pasma Dymińskiego.

Krótką dwugodzinna wycieczka geologiczna prowadzi na Wietrznę dla poznania skał wapiennych, budujących teren samego miasta. Widać warstwy i ich nachylenie, które należy wymierzyć. Nie trudno znaleźć skamieliny. Trzygodzinna wycieczka na Bukówkę zapozna uczniów ze skałą piaskowcową i ilastymi łupkami sylurskimi jako dalszemi dwiema głównymi skałami, warunkującymi główne formy krajobrazu okolicy Kielc. Obydwie skały bogate w skamieliny.

Dla zrobienia profilu geologicznego należy przejść trasę Wietrznia — góra Telegraf. Na Wietrzni należy zwrócić uwagę na rodzaj skały (wapień) i zmierzyć upad i twardość. Po drodze przez pola od Wietrzni do Telegrafu zwrócić uwagę na charakter gruntu, po którym idzie wycieczka (piaszczysty i gliniasto-piaszczysty), kazać zebrać kilka otoczaków i rozbić młotkiem dla stwierdzenia krystalicznej ich budowy. Powyżej koszar na samym brzegu lasu odszukać stare szyby i na hałdach stwierdzić obecność łupków ilastych. Zbadać ich twardość. Stąd skierować się do kamieniołomu pod Telegrafem, stwierdzić występowanie piaskowca, zmierzyć upad i twardość skały. Piaski i gliny, przykrywające miękkie łupki, wraz z granitowymi otoczakami, świadczą o obecności w dolinie utworów dyluwjalnych.

Profil geologiczny na linii góra Zalejowa — góra Zamkowa w Chęcinach (wycieczka jednodniowa) po zmierzeniu nachylenia warstw skal-

nych w obu miejscowościach, wskaże, że dolina jest antyklinalną, a grzbie-ty izoklinalne.

Dwugodzinna wycieczka meteorologiczna do stacji przy gimnazjum im. Śniadeckiego da możność uczniom obejrzenia najważniejszych urządzeń i przyrządów meteorologicznych: klatki dla termometrów, deszczomierza, wiatromierza, barometru, termometrów, maksymalnego i minimalnego i t.p.

Trzy lub czterogodzinna wycieczka meteorologiczna do stacji wojsko-wej, lepiej wyposażonej, pogłębi i rozszerzy poprzednie wiadomości.

Półdniowa wycieczka hydrograficzna do t. zw. Siedmiu źródeł pod Białogórzem. Przed wycieczką należy pójść do zarządu wodociągów w magistracie, aby otrzymać pozwolenie na zwiedzenie pomp, tłoczących wodę do wodociągów miejskich i dane co do wydajności źródeł i ich składu chemicznego. Po zwiedzeniu stacji pomp i źródeł, z których jedne są bijące, drugie krasowe, należy obejść górę Sto-kową od zachodu i udać się drogą w stronę Pietraszek do mostu na Sufraga-ńcu. Od mostu skierować się lewym brzegiem w dół rzeki, zaznając ją po drodze uczniów z prądem rzeki, zakolami, korytem i brzegami prawym i lewym jak również z erozją boczną. W ten sposób wycieczka dojdzie do miejsca, gdzie Sufraganiec wpada do Bobrzy (dopływ, ujście rzeki). Stąd wrócić do źródeł, wejść na zbocze góry Stokowej, skąd uczniowie zobaczą staw, a za nim osadę fabryczną Białogorz (wyzyskanie siły wodnej).

Półdniowa wycieczka do źródeł Silnicy zaznajomi również ze źródłem, powstawaniem rzeki, bagnem i samą rzeką.

Wycieczka na dworzec autobusowy i kolejowy — patrz: „Wskazówki metodyczne“ St. Pawłowskiego.

Wycieczkę antropogeograficzną, której celem jest poznanie warunków geograficznych, w których rozwija się wieś i miasto, należy rozpocząć od Kielec. Dwie dwugodzinne wycieczki na to wystarczą.

Ładna wycieczka półdniowa do Chęcin pouczy o roli skalistych i stro-myh wzgórz, jako punktów dawniej obronnych, (ruiny zamku) i powsta-wania osiedli u stóp góry pod ochroną zbrojną zamku. Dla poznania wa-runków geograficznych rozwoju wsi wystarczy trzygodzinna wycieczka ulicą Domaszowską do wsi Domaszowice; należy dojść aż do tej części wsi, która ciągnie się w kierunku południowym, dla pokazania zależności roz-budowy wsi od warunków terenowych i dróg komunikacyjnych.

Jeżeli uczniowie odbyli wycieczkę geologiczną Wietrznia — Telegraf i sporządzili profil geologiczny, to w końcu roku można jeszcze raz przejść tę trasę w celu syntezy. Znajomość skał pozwoli na wyjaśnienie, jaką rolę odegrały one w kształtowaniu się krajobrazu. Najtwardsze — piaskowce, najmniej zniszczone, tworzą najwyższą kulminację (Telegraf). Miększe łatwiej wietrzejące wapienie — wzgórze niższe (Wietrznia). Najmniej od-

porne, miękkie łupki ilaste, wypełniające przestrzeń między temi wzgórzami, zostały przez czynniki atmosferyczne najwięcej zniszczone. Silnie obniżony wskutek tego ich dawniejszy poziom w stosunku do wapieni i piaskowców spowodował powstanie doliny. W dolinę tę wdarły się jezory łądolodu i wody fluwjoglacjalne, zasypując dno łupkowe okruchami skał krystalicznych północnych, piaskami i gliną.

Margliste gleby, jako produkt wietrzenia wapieni, spowodowały огоło-
cenie ich z lasu przez człowieka i zajęcie na mniej stromych zboczach od-
dawna pod uprawę zbóż. Strome wapienne wzgórza i skały eksploatuje
człowiek na wapno i kamień do budowy dróg bitych. Około tego warsztatu
pracy na równem dnie doliny, łatwem do uprawy, powstały osiedla ludzkie;
tędy wiodą drogi. Tylko z twardych i trudno wietrzących piaskowców
zbudowany Telegraf, pokryty jest, jak dawniej, lasem. Ale i w lesie gospo-
daruje dzisiaj człowiek i czerpie zeń korzyści, a w ostatnich czasach na
skutek rozbudowy dróg bitych eksploatuje i twarde jałowe piaskowce.

Drugą półdniową (autobusem) wycieczkę syntetyczną dobrzeby było
odbyć z Kiele do przełomowej doliny na Słowiku. Wszędzie po drodze łą-
two widoczna jest więź między człowiekiem i przyrodą. Zwięzłe wapienne
skały Kadzielni i Karczówki eksploatuje człowiek na wapno i kamień do
budowy domów i dróg, a z wnętrza Karczówki wydobywał dawniej bo-
gactwo mineralne (galena), zaś na jej szczycie pobudował kościół i klasz-
tor. Najniższy poziom doliny wzdłuż rzeki, jako najwilgotniejszy, pozosta-
wił jako łąki, suchsze tereny zajął pod uprawę zbóż, lub budowlę; strome
góry pozostawił zalesione. Doliną rzeki, jako terenem równym, a więc naj-
dogodniejszym dla komunikacji, prowadzi drogi bite i koleje żelazne.
W miejscu spływu trzech rzek: Bobrzy, Sufragańca i Silnicy wykorzysta-
je nagromadzenie się wód płynących, jako siły roboczej (Białogon). Hory-
zont zamyka niełatwe zdaje się do przebycia pasmo górskie. Lecz ma ono
łukę: przerywa je przełomowa dolina Trupieńca (Bobrzy). W tę lukę, jak
w gardziel, kierują się ze wszystkich stron rozległej doliny kieleckiej goś-
cinie, drogi bite, kolej żelazna i sama rzeka.

Ruch w tem miejscu się wzmacnia; łatwiej o zarobek — stąd osiedle
ludzkie.

Kaznowski

prof. P. Gimn. im. St. Żeromskiego w Kielcach.

Prenumerata roczna zł 6, półroczna zł 3. — Numer pojedynczy 50 groszy.
Ceny ogłoszeń: Cała strona 120 zł, pół strony 60 zł, ćwierć strony 30 zł.
Konto w P. K. O. Nr. 402.001.

Adres Redakcji i Administracji: Kraków, Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Odbito w drukarni „Czasu“ w Krakowie, ul. św. Tomasza 32.